

PŘÍPRAVA NA SUBTEST ČTENÍ V ODBORNÉ FRANCOUZŠTINĚ

PREPARATION FOR READING SUBTEST IN FRENCH FOR SPECIFIC PURPOSES

Marie Červenková

Abstrakt

Standardizované jazykové testy ověřují úroveň všech čtyř jazykových kompetencí: poslech s porozuměním, čtení s porozuměním, psaní a mluvení. Příspěvek představuje proces standardizace jazykového testu odborné francouzštiny na Ekonomicko-správní fakultě Masarykovy univerzity v Brně, profil studentů, strukturu testu s podrobnějším vzhledem do subtestu čtení a uvádí několik metod nácviku dovednosti porozumění čtenému textu.

Klíčová slova

standardizace, jazykový test, odborná francouzština, francouzština pro specifické účely, subtest čtení, nácvik čtení

Abstract

Standardized language tests verify the level of all four language competencies: listening comprehension, reading comprehension, writing and speaking. The contribution presents the process of standardization of the French language test at the Faculty of Economics and Administration of Masaryk University in Brno, the profile of the students, the structure of the test with detailed insight into the reading subtest and provides several methods for practicing reading comprehension skills.

Keywords

standardization, language test, french for specific purposes, reading subtest, reading practice

Úvod

Oblast testování v nejšířším slova smyslu nabývá v posledních letech na důležitosti. Nejinak je tomu u testování cizích jazyků, jehož cílem je co nejpřesnější a nejobektivnější změření a ohodnocení jazykových znalostí a dovedností studentů. Certifikované jazykové testy bývají koncipované s ohledem na všechny čtyři jazykové kompetence a testy, které byly vytvořeny v rámci standardizace v projektu Impact vyučujícími jednotlivých cizích jazyků Centra jazykového vzdělávání Masarykovy univerzity v Brně, tento model následují.

V příspěvku bude nejdříve představen proces standardizace jazykového testu odborné francouzštiny na Ekonomicko-správní fakultě MU, profil studentů, celková struktura testu s podrobnějším vzhledem do subtestu čtení a v závěru bude uvedeno několik způsobů prohlubování dovednosti porozumění čtenému textu, které jsou se studenty praktikovány.

Standardizace testů odborné francouzštiny

V rámci projektu Impact probíhajícího v letech 2012 až 2015 došlo k vytvoření standardizovaných testů z odborné francouzštiny na ESF MU. Francouzština se na této fakultě vyučuje ve dvou typech povinně volitelných kurzů, a to s výstupní úrovní B2 a C1. Vzhledem k omezenému rozsahu příspěvku se v něm zaměřujeme pouze na výstupní testy úrovně B2.

Naším cílem bylo přesnější a objektivnější měření a hodnocení jazykových znalostí a dovedností studentů a testy tedy byly koncipované s ohledem na všechny čtyři jazykové kompetence.

Co se týče tvorby testu, respektive sady testů, postupovali jsme klasickým způsobem, tzn., že jsme po předchozí fázi familiarizace s jednotlivými jazykovými úrovněmi

deklarovanými Společným evropským referenčním rámcem pro jazyky, která byla zajištěna formou různých workshopů a seminářů v průběhu celého tříletého období řešení projektu, přistoupili k sestavení specifikací. Pro výstupní testy úrovně B2 specifikace stanovují kromě jiného váhu jednotlivých subtestů řečových dovedností, stejně jako časovou dotaci testu a způsob bodového hodnocení.

Subtest poslech má v rámci celého testu, včetně ústní zkoušky, váhu 15 %, gramaticko-lexikální část 30 %, čtení 20 %, písemná produkce 15 % a mluvení 20 %. Na písemnou část se počítalo s časovou dotací 110 min, na ústní deset minut s desetiminutovou přípravou. Každá položka prvních tří subtestů je hodnocena 1 bodem.

Ve specifikacích jsme také definovali jednotlivé testové úlohy, které budou pro dané subtesty používány, např. určování pravdivých a nepravdivých tvrzení nebo otevřené otázky pro poslech, v gramaticko-lexikální části doplňování gramaticky správného slovesného tvaru do věty, transformace vět v aktivu do pasiva a naopak, výběr správné spojky do věty, překlad sousloví apod. Následovala fáze tvorby jednotlivých testových úloh a jejich následná moderace s kolegy, úpravy po moderaci, pretestace se studenty, administrace testů, statistická analýza jednotlivých položek a zanesení úprav.

Profil studentů

Kurz odborné francouzštiny s výstupní úrovní B2 si na ESF zapisují studenti magisterského studijního programu jako 2. cizí jazyk. Ve větší míře se jedná o bývalé studenty gymnázií nebo středních odborných škol, menší část zastupují bývalí studenti českých a slovenských bilingvních gymnázií. Předepsaná vstupní úroveň tohoto dvousemestrálního jazykového kurzu s časovou dotací 1x90 min týdně je úroveň B1. Na počátku prvního semestru výuky studenti absolvují cvičný vstupní test odpovídající strukturou, náročností a obsahem jazykové úrovni B1. Této vstupní úrovni však dosahuje pouze menší část studentů v každé skupině. Výsledky vstupního testu ze září 2014 ukazují, že požadovanou vstupní úroveň má pouze 27 % studentů z celkového počtu 64 testovaných studentů, počítáme-li s 60% passmarkem. V roce 2015 dosáhlo 60% minima ve vstupním testu pouze 20 % studentů. To znamená, že většina studentů musí během pouhých dvou semestrů pokročit o více než jednu jazykovou úroveň. Nedostatečné znalosti studentů si vysvětlujeme tím, že během tří let bakalářského studia a někdy i v prvním ročníku studia magisterského dochází k pauze ve studiu 2. jazyka a úbytku ještě ne zcela upevněných znalostí ze střední školy. Dalším důvodem bývá často nekvalitní středoškolská jazyková příprava.

Skupiny studentů jsou rovněž nehomogenní co se týče konkrétního odborného zaměření. Najdeme zde studenty financí, podnikového hospodářství, hospodářské politiky, veřejné ekonomiky a správy, regionálního rozvoje a cestovního ruchu a dalších oborů. Z těchto důvodů je obsah výuky a následně i tematické zaměření testů v rámci daných oborů obecnější, jsou pojednávána témata z oblastí cestování (dopravní prostředky a ubytování z hlediska služebních cest), základní charakteristiky podniku, světa práce a hledání zaměstnání. V kurzech se pracuje s učebnicí Français.com (Penfornis, 2012), která je však v hojně míře doplňována dalšími materiály.

Subtest čtení

Jak jsme se již zmínili, subtest zaměřený na porozumění čtenému je vedle poslechu, psaní a mluvení jednou ze čtyř testovaných kompetencí, které jsou na úrovni B2 doplněny subtestem na gramatiku a lexikum. Subtest čtení sestává ze tří testových úloh, o celkem 20 položkách a je tedy ohodnocen 20 body při úspěšném zodpovězení. Časová dotace je 35 minutová.

V následující tabulce se můžeme podívat na stručnou charakteristiku všech tří testových úloh.

Testová úloha	Text charakter, rozsah	Počet položek	Typ testové úlohy	Počet bodů		Testovaná dílčí dovednost
				za celou úlohu	za jednu položku	
Úloha 1	Obchodní dopis, 100–150 slov	5	Multiple choice cloze, výběr ze 4 výrazů, jedna možnost správná	5	1	Porozumění psané informaci, znalost frazeologie
Úloha 2	Odborný nebo populárně-naučný text, 200–250 slov	5	True/False	5	1	Detailní porozumění psanému textu
Úloha 3	Odborný nebo populárně-naučný text, 250–300 slov	10	Doplnění ustálených výrazů z výběru	10	1	Detailní porozumění psanému textu

Tabulka č. 1: Specifikační tabulka subtestu čtení, odborná francouzština, úroveň B2

Dále uvádíme ukázky jednotlivých úloh a můžeme si všimnout použitých typů. Jedná se o *multiple choice cloze* s výběrem ze 4 možností u úlohy 1, v druhé úloze jde o rozhodnutí, zda se uváděné tvrzení shoduje s informacemi obsaženými v textu či nikoli (*true/false*) a ve třetí úloze má student k dispozici 12 výrazů, z nichž 10 doplňuje do vynechaných míst v textu (úloha typu *gap fill*).

Exercice 1	<i>(1 point par item ; total : 5 points)</i>		
<i>Lisez la lettre commerciale suivante et cochez le mot qui convient le mieux :</i>			
Madame, Monsieur,			
J'ai été informé, en date du 4 avril 2014 de l'annulation du séjour à Aigues-Mortes que j'avais préalablement réservé (46)_____ votre agence de voyages pour un départ en date du 23 avril 2014.			
Je tiens à vous préciser que, en sus du remboursement du prix du séjour, vous avez le devoir de me (47)_____ une indemnité compensatoire équivalente à la pénalité que j'aurai dû (48)_____ si l'annulation avait été de mon initiative.			
... (www.istatut.com)			
46. A : auprès de	B : grâce à	C : au milieu de	D : en raison de
47. A : poster	B : verser	C : rémunérer	D : rembourser
48. A : recevoir	B : toucher	C : payer	D : rémunérer
...			

Příklad úlohy č. 1, subtest čtení, úroveň B2

Exercice 2

(1 point par item ; total : 5 points)

Lisez le texte sur la situation économique en Suisse et déterminez si les affirmations au-dessous sont vraies (V) ou fausses (F) :

Situation économique en Suisse

Les Suisses aiment répéter : "Il n'y en a point comme nous", histoire de rappeler que ce petit pays au centre de l'Europe a échappé à deux guerres mondiales et, quoique dépourvu de matières premières, offre à ses huit millions d'habitants un niveau de vie supérieur à celui de ses voisins, Allemands, Français et Italiens.

Le secrétariat d'État à l'Économie (Seco) a élaboré un document intitulé "La situation sur le marché du travail en juin 2013" qui montre que le taux de chômage est descendu à 2,9 %. Le pays ne compte plus que 126 500 personnes inscrites aux "offices régionaux de placement".

... (www.lepoint.fr)

51. La Suisse possède des sources considérables de matières premières. V / F

52. Au cours du premier semestre de 2013 le taux de chômage a baissé. V / F

...

Příklad úlohy č. 2, subtest čtení, úroveň B2

Exercice 3

(1 point par item ; total : 10 points)

Lisez le texte ci-dessous et, selon le contexte, complétez les expressions suivantes dans les lacunes. Deux expressions ne seront pas utilisées :

règles - échanges commerciaux - paiement - mesures législatives - dispensés d'essai -
entrer en vigueur - au sein de - grâce à - la diversité de la production -
le catalogue officiel - exonérées - commercialiser - approbation

Bruxelles veut simplifier la commercialisation des semences

La Commission européenne a proposé de simplifier les (*exemple*) règles de commercialisation des semences, notamment les graines traditionnelles, afin de garantir la productivité et (56) _____ végétale de l'Union européenne.

Actuellement, seules peuvent être commercialisées les semences répertoriées dans (57) _____ européen,...

(www.lemonde.fr)

Příklad úlohy č. 3, subtest čtení, úroveň B2

Příprava na subtest čtení

Co se týče přípravy na subtest čtení, považujeme za důležité, aby studenti věděli, co a jak bude testováno. Jak jsem už zmínila, studenti absolvují v první hodině vstupní test na úrovni B1 a v průběhu semestru se seznamují také s hodnotícími kritérii. Vstupní test má ryze informační charakter a výsledky studentů nemají žádný vliv na konečné hodnocení. Smyslem testu je podat studentům prvotní informaci o jejich aktuální jazykové úrovni v testovaných dovednostech a znalostech a zároveň upozornit na oblasti, na které se při studiu budou muset více zaměřit. Je to samozřejmě cenná informace také pro učitele, který tímto způsobem získá první informaci o úrovni znalostí studentů ve skupině. V neposlední řadě se studenti seznámí se strukturou a obtížností testu, mohou si vyzkoušet typy testových otázek a při samostatné přípravě se zaměřovat na obdobné úkoly.

U dvou skupin studentů (44 studentů) byla v podzimním semestru 2014 úspěšnost subtestu čtení vstupního testu 50%. Co se týče jednotlivých úloh, první úlohu, která na rozdíl od výstupního testu sestává z otevřených otázek ke krátkému informačnímu textu, řešilo úspěšně, tedy s minimálně 60 % správných odpovědí, 80 % studentů, druhou úlohu 82 % studentů a třetí úloha se jevila jako nejobtížnější - pouze 40 % studentů překročilo požadovaný passmark. V roce 2015 byla celková úspěšnost v subtestu čtení 57 %. První úlohu řešilo správně 87 % studentů, druhou 91 % a třetí 49 % studentů.

	cv. 1	cv. 2	cv. 3	celkem
2014	80 %	82 %	40 %	50 %
2015	87 %	91 %	49 %	57 %

Tabulka č. 2: Úspěšnost ve vstupních testech, subtest čtení, úroveň B1

Následující tabulka ukazuje úspěšnost studentů ve výstupních testech na úrovni B2 v roce 2015, kdy byly standardizované testy zavedeny jako součást zkoušky.

	cv. 1	cv. 2	cv. 3	celkem
2015	70 %	94 %	78 %	78 %

Tabulka č. 3: Úspěšnost ve výstupních testech, subtest čtení, úroveň B2

Při zahájení kurzů, jak už bylo naznačeno, mají studenti základní, omezenou znalost jazyka a v subtestech čtení nově vytvořených testů naráží především na neznalost lexika. Přitom student úrovně B2 by měl mít podle SERRJ rozsáhlou funkční „čtecí“ slovní zásobu. Nácvik dovednosti čtení tedy úzce souvisí s obohacováním slovní zásoby.

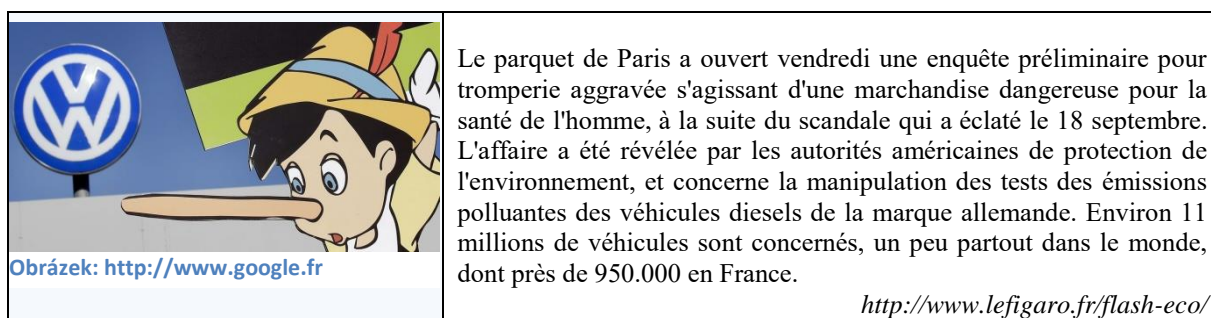
Zaměříme se tedy v poslední části tohoto příspěvku na konkrétní tipy, jak motivovat studenty k doplnění těchto neznalostí a vést je k tomu, jak mezery během krátkého časového období, které máme se studenty k dispozici, v co nejvyšší míře zaplnit.

V první řadě tvoříme cvičení testového formátu, která připravujeme pro práci v hodině nebo k samostatné práci studentů. To je ovšem nedostatečné, a proto využíváme i dalších aktivit, které studenty nutí procvičovat si pravidelně dovednost čtení a to především na základě autentických materiálů.

Aktuality

Vhodným cvičením, hojně využívaným vyučujícími CJV MU, je příprava aktualit a jejich následná prezentace v hodině, buď kolegovi v páru nebo přede všemi. Cvičení spočívá v tom, že si studenti doma přečtou nějakou aktuální zprávu, pokusí se jí porozumět a hlavní myšlenky

pak reprodukují ve třídě. Jedná se o nácvik globálního porozumění, ale z důvodu obohacování slovní zásoby je užitečné, aby si jedno až tři neznámá slovíčka vyhledali ve slovníku a zapsali. Po odprezentování aktuality na tato vybraná slova upozorní ostatní a vysvětlí ve francouzštině jejich význam. Aby poslouchající studenti udrželi pozornost, je nutné, aby vyslechnutou zprávu ústně shrnuli, popř. požádali předtím o vysvětlení nejasností. V následující hodině se k uvedené slovní zásobě vracíme, připomeneme si význam slov nebo si studenti slova znovu vysvětlují. Vzhledem k tomu, že se jedná o aktivitu, kterou zahajujeme každou hodinu, a studenti pracují nejdříve ve dvojicích, tudíž mluví všichni, zvykají si pravidelně číst a na tuto část se připravovat. Reprodukce přečteného vyžaduje nejenom jazykové znalosti, ale také tzv. prezentační dovednosti, studenti se učí nemít strach vystupovat před druhými, nemít strach mluvit, pokouší se být přirození v používání gest, výrazu, síly hlasu a očního kontaktu. Učí se také svou krátkou promluvu strukturovat, např. formulovat úvod, aby své posluchače zaujali. Lze samozřejmě zvolit i různé jiné způsoby práce s přečtenými informacemi, např. prezentující oznámí jednou stručnou větou hlavní myšlenku zprávy a ostatní se mají na podrobnosti doptat. S textem aktualit pracujeme někdy přímo v hodině: po stěnách rozvěsíme krátké zprávy, studenti libovolně přecházejí od jedné ke druhé, čtou a následně referují o přečteném svým kolegům ve skupinkách. Lze také pracovat nejdříve s obrázky, které se vztahují k aktuálním událostem, diskutovat o tom, co znázorňují a jaká zpráva je k nim asi připojena, a teprve poté číst texty.

Obr. 1: Příklad obrázku a zprávy na aktuální ekonomické téma

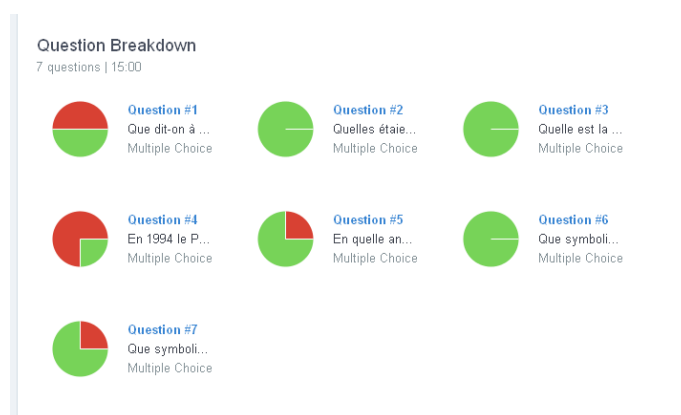
Miniprezentace

Dalším příkladem jsou tzv. miniprezentace na různá témata, které probíhají většinou ve skupinách. Příkladem zadaného tématu může být *fiche d'identité d'une entreprise* (identifikační karta podniku) shrnující základní informace o statutu, hospodářských výsledcích, postavení na trhu apod. vybraného podniku. Celé cvičení má několik částí: začíná domácí přípravou studentů spočívající ve sběru a četbě důležitých informací o vybraném podniku, a pokračuje jejich ústním shrnutím pro ostatní studenty ve skupině, které může probíhat formou hraní rolí v interview (ředitel podniku - novinář), popř. je možné použít další cvičení na nácvik čtení v hodině, které probíhá ve dvojicích. Každý student dostane text s vynechanými informacemi (i jménem podniku, které pak mají studenti uhodnout), přičemž v každém textu se vynechané informace liší. Nejdříve si každý student přečte svůj text a následně klade svému kolegovi takové otázky, aby byl schopen chybějící informace doplnit.

Kvíz

Kvíz, který se opírá o informace získané z textu přečteného doma nebo v hodině, je dalším praktickým a poměrně oblíbeným cvičením ke kontrole porozumění. Může to být také jakékoli cvičení na porozumění čtenému textu klasického formátu, otevřené otázky k textu, multiple choice, true/false apod. v on-line prostředí. Využíváme jednak odpovědníků v Informačním

systému nebo síť Edmodo. Výhodou pro učitele a motivačním prvkem pro studenty je rychlá a přehledná kontrola splnění úkolů.

Obr. 2: Printscreen stránky Edmodo, grafické znázornění úspěšnosti zodpovězení jednotlivých otázek kvízu

Progress / Jazyk II1 02

Grades **Badges**

New Grade

Student	Total	Compréhension orale - Parlement de Bretagne	Temps du passé	Pronoms relatifs	Interrogation directe et indirecte
Adéla	64%	-	3/10	13/20	11/12
Jakub	80%	-	8/10	-	-
Dorota	78%	5/7	10/10	13/20	10/12
Petr	31%	-	3/10	10/20	0/12
Petr	50%	-	3/10	-	8/12
Lukáš	67%	-	8/10	13/20	7/12
Aneta	71%	-	6/10	17/20	7/12
Štěpán	62%	-	10/10	10/20	6/12

Obr. 3: Printscreen stránky Edmodo, úspěšnost jednotlivých studentů v jednotlivých kvízech

Diskusní cvičení

Domácí příprava založená na studiu různých psaných dokumentů může být použita pro diskusní cvičení v hodině. Jako příklad může posloužit téma z akademické oblasti *concours d'admission à l'université* (přijímací zkoušky na univerzitu). Studenti si během domácí přípravy přečtou výběr několika textů na toto téma a splní zadané úkoly na porozumění a lexikální cvičení. V hodině pracují se svými kolegy ve skupinách a diskutují o výhodách a nevýhodách přijímacích zkoušek na vysokou školu a mají své kolegy přesvědčit o potřebnosti nebo naopak nepotřebnosti vstupní selekce.

Společným rysem všech uvedených aktivit je skutečnost, že vycházejí z aktivity čtení a tvoří nadstavbu nad klasickými cvičeními k prohloubení dovednosti porozumění psanému textu. Jsou tedy založené na více úkolech nebo jednotlivých podúkolech (srov. Nissen, 2011) a propojené s reálným světem prostřednictvím autentických materiálů.

Zaměřují se rovněž na slovní zásobu, se kterou se studenti při čtení seznámili, a aktivizují ji v interakci studentů. Podle některých výzkumů si totiž zapamatujeme 10 % z toho,

co jsme přečetli, 20 % toho, co jsme slyšeli a 70 % toho, co jsme sami řekli (Janíková, 2011, s. 29).

Studenti při podobných typech úkolů však musí aktivizovat nejen své jazykové znalosti a dovednosti, ale také schopnosti obecně komunikační, kognitivní, afektivní a volní (srov. Conseil de l'Europe, 2001, s. 15; Ellis, 2003, s. 9,10), což má v důsledku pozitivní dopad na jejich komplexní rozvoj a dosažení výukových cílů. Tyto úkoly se ve výuce odborné francouzštiny rovněž osvědčily jako vhodný motivační prvek.

Závěr

V příspěvku jsme představili novou formu standardizovaných testů z odborné francouzštiny na úrovni B2, které byly zavedeny v rámci projektu Impact na Ekonomicko-správní fakultě Masarykovy univerzity v Brně, a podrobněji jsme se zaměřili na subtest čtení. Ukázky jednotlivých testových úkolů přibližují strukturu a obtížnost této části jazykového testu a několik konkrétních příkladů demonstruje metodologii výuky, která přispívá k obohacování jak pasivní tak aktivní slovní zásoby studentů, k větší zběhlosti ve čtení cizojazyčných ekonomických textů a v důsledku k úspěšnému zvládnutí výstupního testu.

LITERATURA

COUNCIL OF EUROPE. Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment. [online]. Strasbourg: Council of Europe, 2001. [cit. 2015-10-10]. Dostupné z [http://www.coe.int/t/dg4/linguistic/manuel1_FR.asp?](http://www.coe.int/t/dg4/linguistic/manuel1_FR.asp)

ELLIS, R. Task-based Language Learning and Teaching. Oxford, New York: Oxford Applied Linguistics, 2003. ISBN 0-19-442159-7.

JANÍKOVÁ, V. a kol. Výuka cizích jazyků. Grada Publishing, a.s., 2011. ISBN 978-80-247-3512-2

NISSEN, E. Variations autour de la tâche dans l'enseignement / apprentissage des langues aujourd'hui. *Alsic* [online], Vol. 14 | 2011, zveřejněné 2011-10-11, [cit. 2015-10-10]. Dostupné z <http://alsic.revues.org/2344>

PENFORNIS, Jean-Luc. Français.com : méthode de français professionnel et des affaires. Niveau intermédiaire. Paris: Clé International, 2012. ISBN 978-2090380385

ÚDAJE O AUTOROVI:

Mgr. Marie Červenková, Ph.D.
Centrum jazykového vzdělávání
Oddělení cizích jazyků ESF MU v Brně
Lipová 41a
Brno
Kontakt: Marie.Cervenkova@econ.muni.cz